

Een herinnering aan Abbé Pierre

Verschillende mensen hebben vanuit Nederlandse Emmausgroepen gereageerd op het overlijden van Abbé Pierre. Hier een herinnering van Frank Dujardin, één van de coördinatoren van Emmaus Bilthoven.

Vanwege het 50-jarig bestaan van Emmaus was er in Orleans een grote zaal afgehuurd om dit op grootse wijze te vieren. De grootste groep onder de aanwezigen bestond uit Fransen, maar er waren ook tal van buitenlandse gasten. Ik weet dat de televisie aanwezig was en dat de presentatie gedaan werd door de dochter van Johnny Holliday. Deze laatste is een Franse rocker uit de tijd van Peter Koelwijjn; zijn dochter is beeldschoon en de Franse compagnons verdrongen zich met open mond voor het podium.

De hele middag deden voornamelijk gasten een praatje ter meerdere glorie van iedereen. Tussen de bedrijven door viel Abbé Pierre in een diepe slaap vanwege alle lofuitingen aan zijn adres. Tijdens deze "rustsessies" werden kinderen en baby's op de

schoot van de Abbé geplaatst om er met het hele gezin mee op de foto te worden gezet. Dit alles was toch wel gênant, maar het geeft aan hoe belangrijk Abbé Pierre voor de mensen en de organisatie was. Mensen wilden dicht bij hem zijn, zoals hij ook altijd dicht bij hen was.

Na zo'n drie uur van feestpraatjes, werd Abbé Pierre nog gevraagd om een slotwoord. De man nam de microfoon en begon rustig, maar steeds harder aan de fel betoog. Dit keer hekelde hij het beleid van de overheid om bij alle grote havens asielen centra neer te zetten, om binnengesmolke – voornamelijk – Afrikanen in onder te brengen. Hij was fel van toon, totaal niet berustend over hoe er met vluchtelingen werd omgegaan. Vluchtelingen werden niet echt geholpen; ze werden weer teruggestuurd en hun situatie was slecht.

In de zaal waren er de nodige bezoekers die vonden dat Abbé Pierre dit keer niet iedereen kon helpen. Wat kunnen wij als Emmaus hieraan doen? Mijn Frans is ook weer niet zo goed dat ik alles begreep, maar daarover staat er toch genoeg in ons Manifest: "We moeten de oorzaken van alle ellende wegnemen". We mogen dus op de barricades!

Abbé Pierre greep dit moment aan om op te komen voor de medemens in nood. In

dit geval de vluchteling, zonder status in een vreemd land. Ondanks de feestvreugde toch nog een domper? Nee, ook na 50 jaar Emmaus is er nog veel te doen en we kunnen niet zomaar tevreden achterover leunen. De schouders eronder en mensen helpen.

Het was zeer inspirerend om iemand van 90 jaar oud nog zo vol vuur bezig te horen

over onrecht. Het verlies van Abbé Pierre is volgens mij binnen de Emmausgroepen nog wel op te vangen. Maar zijn maatschappelijke betrokkenheid, de oprechte boosheid, de kwaadheid over onrecht, zullen we node gaan missen, de komende tijd. Laat niet iemand hiervoor het boegbeeld zijn, maar laten we allen hiervoor zorg dragen.

Een leven in dienst van de armen

Abbé Pierre was in Frankrijk en daarbuiten een bekende en geliefde persoonlijkheid, die zijn leven in het teken stelde van de bestrijding van de armoede in de wereld. Hij deed dat aanvankelijk op de meest directe wijze denkbaar: hij stelde zijn huis open voor daklozen en ging met hen aan het werk als 'voddensappers'. Abbé Pierre stelde zich niet op als hulpverlener, maar zei tegen de armen: "Wij hebben jullie nodig". Niet alleen zijn eigen huis bood onderdak aan de armen; Emmaus groeide uit tot een wereldwijde beweging, die in meer dan 300 groepen mensen een plek bieden en daarmee ook de gelegenheid om hun leven weer op de rails konden zetten.

Abbé Pierre werd als Henri Antoine Grouès geboren in Lyon op 5 augustus 1912. Hij was een zoon van een zijdefabrikant. Op 18-jarige leeftijd vroeg hij zijn erfdeel op, verdeelde dat onder de armen en trad toe tot de orde der Kapucijnen. Na acht jaar kloosterleven bracht hij de eerste oorlogsjaren door als kapelaan in Grenoble. Hij nam er deel aan illegale verzetsactiviteiten en werd genoodzaakt te vluchten naar Spanje. In 1944 keerde hij terug naar Parijs als almoesener bij de marine. Na de oorlog ontving hij het verzetskruis als blijk van waardering voor zijn moed.

Twee jaar later stelde hij zich kandidaat voor het parlement en werd hij gekozen als gedeputeerde in de Nationale Assemblée. Hij kocht een huis in Neuilly-Plaisance, waarin hij woonde en dat hij ook bestemde als ontmoetingscentrum en later ook als jeugdherberg. Het huis noemde hij Emmaus, naar een dorp vlakbij Jeruzalem. Volgens het bijbelverhaal herkenden twee discipelen, die op weg waren naar Emmaus, de heren Jezus op paasmaandag. Dit gaf hen nieuwe hoop en zij gingen naar Jeruzalem om daar het goede nieuws te verkondigen.

In Frankrijk was er in de jaren na de oorlog een grote woningnood. Duizenden mensen waren dakloos. Een ontmoeting met een man, die had getracht zich het leven te benemen, gaf de aanzet tot wat

Emmaus geworden is. Abbé Pierre vroeg de man hem te helpen om anderen te helpen. Deze man – Georges – werd de allereerste bewoner van een Emmaus communiteit. Waarop steeds meer mensen volgden. De leden van de communiteit bouwden noodwoningen voor gezinnen die onderdak zochten. Dit alles werd bekostigd van het salaris dat Abbé Pierre als parlementslid verdiende.

Toen hij in 1951 geen parlementslid meer was, raakten de financiële middelen op. Abbé Pierre ging de straat op om te bedelen. Hierop lanceerden leden van de communiteit een idee: men zou met het verzamelen en verwerken van voddens geld kunnen verdienen. Later werden ook ruwe materialen en tweedehands spullen verzameld en verkocht. En er werd een regel opgesteld: "We zullen niet accepteren dat we in ons bestaan afhankelijk zijn van iets anders dan ons eigen werk".

In de winter van 1954 kreeg Abbé Pierre internationale bekendheid. Er was een baby doodgevroren en Abbé Pierre zocht contact met de pers. Hij hield een radiotoespraak en regelde demonstraties. Hierop kreeg hij grote bijval en er werden vele donaties gedaan. Hij deed ook een oproep aan het Franse parlement om 1 miljard francs (destijds rond 10 miljoen gulden) beschikbaar te stellen voor de bestrijding van de armoede in Frankrijk. In

eerste instantie werd dit geweigerd, maar drie maanden later werd toch geld vrijgemaakt, waarvan in heel Frankrijk 12.000 noodwoningen werden gebouwd.

Niet alleen in Frankrijk kreeg het werk van Abbé Pierre veel aandacht. Het werd internationaal nagevolgd. In Nederland waren het in 1956 Jan en Liesbeth Wilken die – na een verblijf als vrijwilliger bij Emmaus in Parijs – door het oprichten van de Stichting Emmausvrienden Nederland het Emmauswerk steunden, door spullen in te zamelen en te verkopen.

Na een succesvolle actie voor een Algerijns dorp was het Abbé Pierre zelf die voorstelde om ook in Nederland een Emmaus communiteit op te zetten. Een toevallige ontmoeting die hij had met de barones Van Zuylen van Nijvelt, van Kasteel de Haar in Haarzuilens, maakte de

weg vrij om een stuk grond te pachten op het kasteelterrein. Hier werd de eerste Nederlandse Emmausgemeenschap gestart. Dit was in 1966.

Zo werden wereldwijd Emmausgroepen opgericht. Abbé Pierre heeft vele ervan bezocht. Toen hij zich realiseerde dat hijzelf de enige gemeenschappelijke factor tussen al die groepen was, besloot hij dat er een wereldvergadering bijeen moest worden geroepen. Die werd in 1969 in Bern, Zwitserland, gehouden in aanwezigheid van 70 groepen uit 20 landen. Tijdens deze eerste wereldvergadering werd het Universeel Manifest van de Emmaus-beweging aanvaard.

Tijdens zijn leven is Abbé Pierre verschillende malen onderscheiden. Naast het verzetskruis ontving hij in 1981 de onderscheiding van Officier van het Legion d'Honneur, in 1987 werd hij Commandeur van het Legion d'Honneur, en in 2001 Grand Officier van het Legion d'Honneur, de hoogste onderscheiding in Frankrijk. Zijn populariteit blijkt ook uit het feit dat hij in 2003 voor de 17de keer tot favoriete Fransman is gekozen in een enquête van de krant Journal du Dimanche.

Abbé Pierre is altijd actief gebleven binnen de Emmausbeweging. Hij bezocht tot op hoge leeftijd vele groepen en bijeenkomsten, waaronder de laatste wereldvergadering, in 2003 in Burkina Faso. De laatste jaren woonde in een kamer in het gebouw van Emmaus Internationaal in Alfortville, een stadje vlakbij Parijs. Hij had geen officiële functie meer binnen de Emmausbeweging, maar zijn betrokkenheid was nog altijd voelbaar. Die wordt nu node gemist, maar is ook een inspiratie om het werk van de Emmausbeweging voort te zetten.

"Continuons!"

Op maandagochtend 22 januari jongstleden stierf Abbé Pierre aan een longinfectie. Hij was de oprichter van de Emmausbeweging en heeft zijn leven lang gestreden tegen de armoede in de wereld. Abbé Pierre, geboren als Henri Antoine Grouès, is 94 jaar oud geworden.

Deze speciale editie van de Emmauskrant is geheel aan Abbé Pierre gewijd. We schrijven over zijn werk en zijn leven, maar hebben ook een rondgang gemaakt om meer persoonlijke verhalen en foto's te verzamelen.

Dit alles ter herinnering aan de man die oprichter en boegbeeld van Emmaus was. Een markante man, die wars was van overdreven eerbetoont. In die geest gaat Emmaus gewoon door met datgene waar we goed in zijn: een plek bieden aan mensen die dat nodig hebben, of het nu gaat om een dak boven het hoofd of een zinvolle werkplek. Zoals Abbé Pierre zelf vaak zei: "continuons!"
Laten we voortgaan!

Nieuwe loot aan de Emmausstam

Dat Emmaus het werk gewoon voortzet, wordt wel geïllustreerd door een toevallige samenloop van omstandigheden. Op de dag dat Abbé Pierre overleed, werd in Nederland een nieuwe Emmaus stichting opgericht: Emmaus Feniks.

De initiatiefnemers, Harry Suiskens en Marja Ebbens, hebben al een locatie op het oog waar ze een woon-werkgemeenschap wil starten, maar daarover bestaat nog geen zekerheid. Zeker is wel dat met de oprichting van deze nieuwe stichting er een uitbreiding van Emmaus in Nederland op komst is.

We houden u van de ontwikkelingen op de hoogte.

COLOFON

De Emmauskrant verschijnt vijf maal per jaar.

Redactie: Marc Roos, Marlies van den Wittenboer
Vormgeving: Om tekst en vorm, Utrecht
Druk: Stampij, Amersfoort
ISSN 15722236

Een bijzondere reis...

Vanuit Nederland heeft een delegatie de herdenkingsbijeenkomst en de begrafenisdienst in de Notre Dame in Parijs bijgewoond. Joost Slis vertrouwde na afloop zijn verslag van deze gebeurtenissen aan het papier toe, vermengd met herinneringen aan en gedachten over Abbé Pierre:

W e zitten in de auto naar Parijs. We nemen voor de laatste keer afscheid van Abbé Pierre. Hij was op zijn terugreis nog even bij Liesbeth Wilken langsgegaan. Dat deed hij vaak, wanneer hij van een bezoek elders kwam. Dan logeerde hij bij Jan en Liesbeth, oude kameraden van het eerste uur. Liesbeth zegt tegen de Abbé dat hij zijn wandelstok vergeten is, die staat al decennia in de gang in Bithoven. De Abbé is aan een betoog begonnen. Wat op gedempte toon begon, is gedurende zijn uiteenzetting gedreven geworden. Hoewel hij oud is, is zijn stem nog krachtig. Liesbeth zegt tegen hem dat hij iets rustiger moet doen, hij heeft immers nog een drukke dag voor de boeg. Eenmaal in Parijs zegt Liesbeth over Abbé Pierre: "het is gewoon een vriendelijke man".

Nadat we het hotel hebben gevonden vertrekken we naar de het sportpaleis. We worden er volgens de papieren om zeven uur verwacht, maar ter plaatse blijkt de zaal pas om acht uur open te gaan. Ze zijn van overal naar Parijs gekomen om afscheid van hem te nemen. De Abbé omhelst de vrouw uit Afrika, schudt de hand van de Europeaan en grapt iets met de man uit Zuid-Amerika. Het gezelschap vertegenwoordigt de volledige wereldvergadering. We overdenken de invloed van één man, die zijn verhaal zo ver heeft kunnen laten klinken. Daarna gaat het over het beleid van Emmaus Internationaal, de rol van Martin Hirsch, en de laatste nieuwtjes uit de hele Emmaus-wereld.

Het wachten duurt lang en het is koud. In het gedrang bij het naar binnen gaan, verliezen we de Abbé uit het oog. In de hal zien we hem terug, op een beeldscherm. Hij heeft de gedaante van een pop uit Spitting Image. In een soort talkshow is hij in debat met God. God heeft onderdak gevonden in het koepeltentje dat het symbool geworden is van de Franse daklozen. De Abbé Pierre pop slaat voortdurend met zijn vuisten op de presentatietafel en roept dat het niet mogelijk is, dat het zo niet langer kan en dat het moet veranderen. De pop sluit af met een rapnummer met de karakteristieke snelle en lispelende spraak van Abbé Pierre.

Op het podium zien we een stoet van hoogwaardigheidsbekleders en bekende Fransen, die om de beurt hun verhaaltje houden. Een acteur die Abbé Pierre vertolkte in

een speelfilm, een politicus, een bekende voetballer, vertegenwoordigers van het Leger des Heils en andere maatschappelijke organisaties, de baas van Emmaus Frankrijk en de voorzitter van Emmaus Internationaal geven de microfoon aan elkaar door. Sommige toonden moed en stapten voor het eerst in de schijnwerpers, de compagnons uit Marseille en Dyon. Zij bedanken hun vader, "Henri Abbé Pierre", ze zijn trots en dankbaar. We zien de Abbé in het publiek even glimlachen wanneer er vanaf de tribune gescandeerd wordt en een meisje

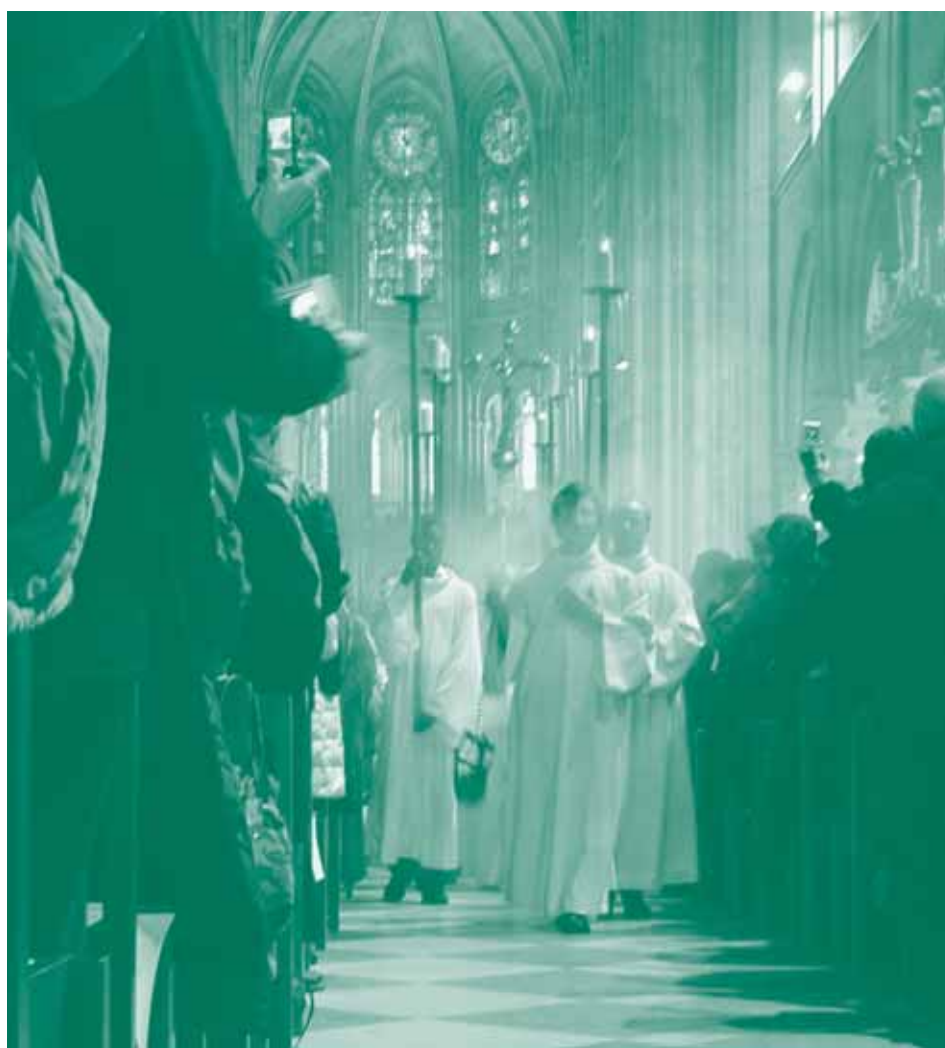

Na de uitvaartdienst bij het verlaten van de Notre Dame worden buiten spotprentjes uitgebeeld. De tekening toont Abbé Pierre die zijn mouwen opstroopt en zegt: "aan de slag".

op het podium verklaart dat Jezus liefde is, waarna de microfoon verstomt.

We zijn moe en lopen langs de Periferique terug naar het hotel. Onderweg zien we de zelfgebouwde krotjes van de daklozen die hun weg naar Emmaus niet hebben gevonden. De Abbé schudt zijn hoofd en verzucht dat hij meer tijd nodig heeft, veel meer tijd.

Vandaag is het vrijdag, de staatsbegrafenis. De Abbé zit aan het ontbijt en twijfelt nog. Heeft hij er wel goed aan gedaan om zijn uitvaart in de Notre Dame te laten plaatsvinden, doet dat wel recht aan zijn persoon en zijn strijd? Het is nu te laat om daar nog iets aan te veranderen. Hij speldt zijn toe-

Een beeld van de dienst in de Notre Dame.

gangkaartje op en we lopen met hem naar de Notre Dame. Het is opnieuw een koude dag, maar onvergelijkbaar met de vermaarde winter van '54, stellen we vast. Buiten staan grote beeldschermen voor hen die niet naar binnen kunnen. Later tijdens de communie zullen ook buiten hosties worden uitgereikt. De hoofdingang is voor Jacques Chirac, Dominique de Villepin, Valérie Giscard d'Estaing, en alle andere bobo's. De massale security checkt de kaartjes en we sluiten aan in de rij aan de zijkant van de kerk.

Eenmaal binnen worden we naar een plekje in de menigte gebracht. Het hemelse licht dat door de ramen van de gotische kerk valt, is ijl wanneer het op zijn weg naar beneden de strijd aan moet gaan met de spots van de Franse televisie. De Abbé heeft zijn mantel op de kist gelegd. Hij zit zonder mantel en stok tussen het publiek. Vertegenwoordigers van allerlei godsdiensten nemen afscheid van het lichaam van Abbé Pierre. Tijdens de uitvaartdienst is de familie van Abbé Pierre niet zichtbaar aanwezig. Het zijn de mensen van Emmaus die het woord voeren en Lucas 24:13 tot 33 voordragen. "Reste avec nous: Le soir approche et déjà le jour baisse".

Na de dienst wordt de kist in een lijkwagen geschoven op weg naar Esteville. Vier bussen volgen met familie en vrienden van Abbé Pierre, die hem daar zullen begraven.

Liesbeth mag mee voor het allerlaatste afscheid. Er is een onthaal in de gemeente van Esteville waar Abbé Pierre bijna tien jaar woonde. Er is een bezichtiging van zijn kamer die nog in de oude staat is gelaten. De familie bedankt Emmaus en spreekt roerende woorden over Abbé Pierre. Familie en vrienden leggen mimosa op de kist, zal Liesbeth achteraf vertellen, en er zijn media, veel media.

Wij vertrekken na de dienst in de Notre Dame naar de kroeg. We zijn met een kleine groep van Emmausmensen uit Nederland en Scandinavië. We vinden een bistro aan de Seine. De waard draagt een ouderwetse bril en een opkrollende snor. Hij omarmt de Abbé als een oude vriend en wijst hem een comfortabele plek in een hoek van zijn etablissement. We drinken wijn en bier, we roken en we praten. De Abbé schuift dicht tegen een Scandinavische Emmausvriendin. Hij is even in gedachten verzonken en vertelt haar over Lucie. De vrouw die in de beginjaren van Emmaus zijn persoonlijke secretaresse was. Zonder haar was Emmaus nooit geworden wat ze nu is, vertelt hij. Lucie, zegt de Abbé, heb ik destijds in Esteville begraven. Op datzelfde moment wordt zijn eigen lichaam in dezelfde grond gelegd, als waarin hij dat van haar heeft begraven. Er gaat een rilling over de rug van de oude man en er rolt een traantje over zijn wang.

Laten we het besef steeds levend houden in onszelf, dat het, om het goede te doen, niet nodig is te wachten tot we zelf perfect zijn.

Vermoedelijk zou dat lang duren, te lang.

Het is genoeg wanneer we inzien wat goed is en we ons hele leven daarop bouwen. Het is genoeg wanneer we begrijpen, dat men voor alles en in alles die mens moet bijstaan die heet meeste lijdt.

Condolances

Bij de verschillende groepen en op het landelijk secretariaat kwamen vele condolances binnen. We geven er hier een aantal weer.

Dat was even flink schrikken vanmorgen toen ik op het nieuws hoorde dat Abbé Pierre, grondlegger en inspirator van de Emmausbeweging afgelopen nacht is overleden, bevorderd tot heerlijkheid.

Zelf ben ik enige jaren medewerker/ bewoner geweest van Gemeente Langeweg, Winkel Breda en Gemeente Eindhoven. Mijn "Emmaustijd" is voor mij van groot belang geweest en bepaald nog tot op vandaag voor een belangrijk deel mijn manier van leven en de keuzes die ik maak.

Ik denk dan ook nog vaak met warmte en heimwee aan de jaren die ik doorbracht bij Emmaus. En ik zal in mijn hart wel altijd met de Emmausbeweging verbonden blijven.

Aan Abbé Pierre denk ik met liefde en respect voor hem én het werk dat hij begon. Het was dan ook het heengaan van een dierbare waarover het journaal mij vanmorgen informeerde.

Langs deze weg wil ik de Emmausgemeenschap mijn deelneming betuigen.

Met vriendelijke groet,

Johan G Willems.

Lieve Vader van ons allen. Geef kracht aan al de door U gekozen dienaren op aarde. Zeker in tijden waarin U, Uw Groten, weer naar U toe trekt.

Dat alle betrokkenen bij Emmaus, gesterkt en met volle moed door mogen gaan. Op een weg die door U geven wordt.

Merci Pierre, Merci et bonne route!!! Amen.

Pater BMLJMF Tausch, abt OMHC

Beste mensen,

Ook wij hoorden van het overlijden van Abbé Pierre. Op deze manier willen we graag onze deelneming overbrengen. Hij is en blijft een markant mens en een blijvend voorbeeld voor hoe het anders kan. De Emmausgedachte heeft ons destijds aangeraakt en dat zal die tot in lengte van dagen blijven doen met mensen over de hele wereld.

Groeten van Willemien en Nigel, Amersfoort

De oprichter, de motor is niet meer... Laat zijn betrokkenheid, moed en inspiratie alle medewerkers van Emmaus "levend" houden! Mede als blijvende hulde aan hem: Abbé Pierre.

Abbé Pierre geciteerd

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van Emmaus in Nederland was er veel over Emmaus in de media. Het Nederlands Dagblad zag hierin aanleiding Abbé Pierre te interviewen. Journalist Hugo de Bruijne toog naar Alfortville, nabij Parijs, waar hij Abbé Pierre ontmoette in zijn kamer in het kantoor van Emmaus Internationaal. Jurgien Elias, die bij Emmaus Internationaal werkt, vertaalde. Het interview is gepubliceerd op zaterdag 26 augustus 2006. Hieronder enkele citaten.

Over het jubileum van Emmaus Nederland:

"Ik kreeg deze week een brief van Liesbeth Wilken. Haar man, Jan Wilken, kwam in het begin van de jaren vijftig naar Frankrijk om Frans te leren, maar ook omdat hij had gehoord van de hulp aan daklozen. Hij werkte mee in de allereerste Emmausgroep, leerde zijn vrouw kennen en samen begonnen ze een Emmaugroep in Nederland, die op initiatief van barones Van Zuilen van Nijvelst woon- en werkruimte kreeg op kasteel De Haar in Haarzuilens."

Over zijn derde plaats bij de verkiezing van de Grootste Fransman in 2003:

"Zo'n verkiezing is absurd. Hoe kun je iemand aanwijzen die de belangrijkste is geweest in de historie van Frankrijk?"

Over bezit:

"Ik hecht absoluut geen waarde aan materiële zaken. Alles wat me zou kunnen tegenhouden om bij God te zijn, nu en straks, wil ik uit de weg gaan."

Over de rijkdom in het Westen:

"Het kan alleen maar slecht aflopen met de huidige ontwikkeling van een heel rijk Westen en een arm Zuiden en Oosten. De geschiedenis leert dat zo'n discrepantie explosief werkt. De armen zullen de rijkdom

van het Westen niet kunnen verdragen. Dat vraagt om leiders die inzien dat de verrijking van het Westen niet kan voortduren."

Over het leven:

"Er zijn twee manieren van leven. De ene komt er op neer dat je aansluiting zoekt bij de sterken en aan hen je steun geeft. Maar bedenk dat sterken in de wereld alleen maar sterker worden, met als resultaat dat ze elkaar gaan bestrijden en oorlog voeren. De andere is dat je vanuit liefde de zwakken bijstaat. Binnen Emmaus is dat een van de basisprincipes: je naaste liefhebben zoals je jezelf liefhebt. Je inzetten voor de kleinen is de weg naar de vrede."

Over sterven:

"Ik was acht jaar oud toen ik mijn belangrijkste vriend verloor, mijn grootvader. Zijn sterven bezorgde mij diep verdriet. Toen heb ik al aan God gevraagd of ik ook mocht sterven. Daarop wacht ik sinds die tijd. Al bijna negentig jaar wil ik jong sterven. Het is me niet gelukt. Ik heb soms gevoelens van boosheid tegenover God: ik wacht zo

1930, een paar maanden voordat Abbé Pierre tot de Kapucijnenerorde toetrad.

lang op het sterven en het gebeurt maar niet. God vraagt veel geduld van mij. Misschien is mijn gebed niet zo efficiënt."

